

INUIT ATAQATIGIIT

INATSISARTUNI

UPA 2014/142
03.06.2014
Kalistat Lund

Nunatta pissarititaanik inuussutissanik nunatta avataanit eqqussunneqartunik akimikkut unammillersinnaasunik qanoq ililluta nerinerulernissarput angussinnaavarput. Nunanik allaniit inuussutissat eqqussorneqartut CO2-mik mingutsitsinermut akileraarusersorneratigut nunatta iluani inuussutissanik siammaaneq akikinnerulersissinnaavarput, aqutissat allat ornignartut suusinnaappat.

(Inatsisartunut ilaasortaq Ane Hansen, Inuit Ataqatigiit)

Inuussutissatigut immitsinnut pilersornerulissagutta piumassuseqartoqartariaqarpoq, piumassuseqartoqanngippat sosoqarnaviannigilaq. Aamma allanngoriartuaartoqassappat salleryaallutik noqqaassuteqartussat tassaapput atuisut uagullu qinikkatut inissisimasut.

Avataaniit tikisitanik annertoorujussuarmik inuussutissatigut atuinitta nalinginnaasutut pissusissamisuuinnartutullu isigineqalersimanagera, immini annertuumik unammilligassaavoq. Taama periuseqarnek allanngortikkiartuaarneqassappat, unammillissutaasinnaasut tassaapput, akitigut unammillernartunik neqerooruteqarsinnaaneq, inuussutissat pitsaassusaasigut unammillersinnaanneq aammalu ataavartuumik inuussutissanik piumaneqartunik nioqquteqarsinnaannerup uppernassuseqarnissaa.

Ullumikkut inuiaqatigiinni tunngaviumik aningaasarsiat isumaqatigiinniarnertigut isumaqatigiissutigineqarsimasut ilaatigut aallaaveqarput, nunatsinni nioqqutissat akiisa qanoq inissisimanerannit. Taamaattumik inuussutissat akiisa qaffatsaaliornissaat tamatta soqutigisassaraarput aamma avataanniit tikisinnerqartartut eqqarsaatigalugit.

Inuiaqatigiinni aningaasarsiaritinnerqartut appasinnerpaaffianni inissisimasut atugarliornerulersinnerqassapput inuussutissat akiinik qaffaasoqassappat.

Taamaattumik nunatsinni nioqqutissiatsinnik unammillissuteqarnissarput aallaaveqartariaqarpoq piviumik unammillernermik. Inuit Ataqatigiinni isumaqarpugut, suulluunniit ingerlatseqatigiiffiit inuiaqatigiinnit pigineqartut pisisaaqataallutillu atorluarneqartariaqartut inuussutissatigut nunap imminut pilersornerulernissaannik anguniagaqarnermi.

Inuussutissanik suliaqarfinni tamani innaallagissap sarfaa atornerqarpoq, ullumikkullu taanna unammillernerusinnaanissatsinnut aporfiit annertuut ilagaat, nunatsinni sarfap kw/t-imut akia qaffasimmat. Ukiuni makkunani nunatsinni sarfamik pilersorneqarnitta ilarujussua erngup nukinganit pisuuvoq tamannalu atorluarneruneqartariaqarpoq inuussutissanik immitsinnut pilersornerulernissatsinnut.

Sumiluunniit nunatsinni najugaqaralarutta tamatta piumaqaarput inuussutissanik nunatsinnit pisunik pissarsinnaanissarput. Isumaqaarpugut tunisassiortunut innaallagissamut akigitinneqartut eqqartorneqartariaqartut. Nunatta ataasiusup tamarmi pisariaqartippaa inuussutissanik nunatsinnit pisunik pilersorneqarnissi matumani nunarput tamarmi pisariaqartinneqarpoq pilersuisussatut. Taamaattumik tunisassiorfiit sarfap akiatigut assigiimmik aqqissuussivineqarnissaat toraagas-saassoraarput.

Ullumikkullu nunatsinni erngup nukinganit, nunarput tamaat isigalugu, 75%-ip missaa pissarsiarineqartalernikummat atorluaaniarsinnaanerit tappiffigineqartariaqarput. Soorlu unnuakkut sarfamik atuisoqarpianginnerani akikinnerusumik kw/t-imut akeqartitsisinnaannerit assigisaallu.

Nunatta iluani assartuinnermut akigitinneqartut unammillersinnaanermut aporfeqartitseqataapput. Ukiuni makkunani RAL-ip assartuinnermut kisermaasisussaatitaanerani kikkut tamarmik tassunga pituttugaaqqapput. Kisermaasisussaatitaanermik aalajangersagaq sullissilluarnerunissamik siunertaqarlunilu pissaaffiliisuvoq. RAL-ip nunatsinni sullissilluartussatut pilersinneqarnikuunera aallaavigalugu, anguneqartariaqarpoq nunatta iluani assartuinnermut ineriartorfiusussatigut kivitseqataanerunissaa.

Nunatsinni inuussutissanut nakkutilliveqarnerup, ullumikkut naalagaaffimmit isumagineqartup, Namminersorlutik Oqartussanit akisussaaffigineqalernissaa piaartumik piviusunnigortariaqarpoq. Nunatsinni inuussutissanik atuneq niuernerlu nunatsinnut naleqqussassagutsigu aamma pisariaqarpoq nakkutilliveqarnerup nunatsinnut naleqquttup piunissaa. Nunat allat sakkortoosujussuarmik malerua-gassaqaarrapput inuussutissat nunanit allaneersut nunaminnut eqqunneqarnissaat pillugit, aamma tassuunakkut illersorniaramikku nunaminni inuussutissat atorluarneqarnerunissaat.

Qilanaarnaqaaq inuussutissarparujussuit avataaniit eqqussuunneqartuartut pitsaas-susaassa ilisimasaqarfiginerulernissaat, piunasaqaatinik noqqaasalernitsigut nunatsinni inuussutissat atorneqartut pitsaassutsimikkut qaffasissumi inissisimanissaat qularnaaqqassagatsigu.

Unammillersinnaassutsimik angusaqarniarnerup saniatigut aamma ineriartortit-sisoqartariaqarpoq, ullumikkut inuussutissat avataaniit eqquttakkatta nunatsinnili periarfissaqarfiginngisatta, sapinngisamik annertunerpaamik suliareqqiinertigut maani nunatsinni ingerlanneqartarnissaannik suliaqartunik.

Neqi A/S-ip nutarterneqareerluni ingerlalerneqarnerup isumalluarfigaarput, suliareq-qiinertigut nunatsinnit aallaaveqarnerulersitsinikkut inuussutissat naammasse-reerlugit avataanniit tikisinneqartartut ikilissutigisinnaammassuk aammalu pitsaassutsip qularnaannerusumik nakkutigineqarsinnaanneranik kinguneqas-sammat.

Immami uumasut eqqarsaatigalugit nunatsinni naammattunik peqarpugut immitsinnut pilersornissatsinnut aamma isumaqaarpunga annertuumik siuarsimaffioreersoq immitsinnut tassuunatigut pilersornerput. Kalaalimineerniarfiit sumiiffippassuarni immitsinnut pilersornerunitsinnut aallaaviusorujussuupput, taakkua ullutsinnut naleqqussarlutik ikaarsaariarratilerneqarput. Taama ikaarsaariarnerit periarfissagissaarnerulersitsisariaqarput killormut ajornerulersitsinatik, tusaamanarmammi piunasaqaatit pissutigalugit kalaalimineerniarfinnik nutarteri-

nerigaluit tamakkiisumik naammagintinneqartanngitsut.

Inuussutissanik nakkutilliveqarnikkut oqartussaanerulernitsigut isumagisariaqarparput, tunitsiviit immitsinnut pilersornitsinnut aallaaviusut nunatsinnut naleqquttunik maleruagassaqaarnissaat.

Soorunami sulissutigineqartariaqarpoq uumasut ullumikkut uumasuutigineqanngitsut pisariaqartitattali siunissami pigineqalernissaat. Nersussuit ineriartorfiuneri isumalluarnarput. Puulukit kukkukuuqaqallu suli ikaarsaarfigineqanngillat naak annertoorejussuarmik nunatsinni nerineqartunut ilaagaluartut, tassuunakkut iliuuseqartoqartariaqarpoq.

Pingaarnertut nerisassat saniasigut aamma saniasigut annertuunik eqqussuivugut. Paarnat naatitallu atorlugit tunisassiat maani nunatsinni suliarineqartalernissaat periarfissarsiuunneqartariaqarput. Tungusunnitsunut akitsuut (sukkerafgift) aqqinneqartariaqarsoraarput unammillersinnaanermut killiliisussaajunnaarsillugu. Kikkulluunniit sioraasanik assigisaanillu atuillutik tunisassiortut, tungusunnitsunut akitsuumik akiliuteqarnatik taakkuninnga pisisnaanissaat aqqustissiuunneqartariaqarsoraarput.

Nerisaqarfiit pisortanit akisussaaffigineqartut, annertuneriantortumik inuussutissanik nunatsinneersunik atuiartuaarnerat ingerlajuartariaqarpoq. Inuussutissalerinermik ilinniarfik INUILI ineriartorfiumik sunniuteqaqataajartornera isumalluarnartoq, nunatsinnit siammasinnerusumik peqataaffigineqartumik nerisaqarfiusunit atorluarneqarnissaa kissaatiginarpoq aamma minnerunngitsumik sutorniartarfiit eqqarsaatigalugit.

Nunatta Kujataani iluatsilluartartumik Food Festival-i ingerlanneqartalernikuusoq, nerisassianik nunatsinnit pisunik soqutiginnilersitsiartorpoq. Siunnerfissaqqitsipparput nunatsinni tamarmi ataatsikkut, nerisassaattitta sapaatip akuneraqartillugit nalliuttorsiutigineqartalernissaat pisalerumaassasoq. Nunatsinni pigisatta atorluarneqarnerulernerannik kinguneqassammat aamma sumiiffinni nerisannaat siammarnernunissaannut aqquataassammat.

